

І.В. Свєрчевська, студентка IV курсу, гр. ЕО-28, ГЕФ
Г.В. Кірейцева, ст. викладач кафедри екології
Житомирський державний технологічний університет

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ

Проблема охорони водних ресурсів полягає у тенденції зростання антропогенного навантаження на водні джерела, що призводить до їх забруднення і виснаження. З розвитком індустріалізації головною причиною забруднення водних ресурсів є скидання недостатньо очищених стічних вод. Згідно статистичних даних за 2012 рік в поверхневій водні об'єкти скинуто понад 7,7 км³ стічних вод. Найбільший обсяг стічних вод був скинутий промисловою (4484 млн. м³), житлово-комунальною (2078 млн. м³) та сільськогосподарською (1114 млн. м³) галузями. Така ситуація призвела до того, що разом із стічними водами до поверхневих водних об'єктів надійшло 42,4 тис. т завислих речовин, 403,4 т нафтопродуктів, 801,2 тис. т сульфатів, 637,6 тис. т хлоридів, 9,1 тис. т азоту амонійного, 57,9 тис. т нітратів, 2,2 тис. т нітритів, 271,4 т СПАР, 735,7 т заліза, 7,5 тис. т фосфатів та багато інших шкідливих речовин. Ще однією серйозною проблемою є забезпеченість водними ресурсами нашої держави. Так, кількість води в Україні на 1 людину становить 1 тис. м³, що в разі і десятки разів менше, ніж в інших країнах Європи (Росія – 31 тис. м³ на 1 людину, Польща – 1,6 тис. м³ тощо). Україна належить до країн з невисокою водозабезпеченістю та високим рівнем використання води, так як за рівнем раціонального використання водних ресурсів та якості води, включаючи і наявність очисних споруд, Україна серед 122 країн світу посідає 95 місце. Слід зазначити, що станом на 2012 рік водокористувачами в країні спожито 10,5 млрд. м³ води, що на 4,2% більше порівняно з 2011 роком. Зокрема, на виробничі потреби підприємств у 2012 році припало 5,7 млрд. м³ всієї використаної води, на побутово-питні потреби – 1,8 млрд. м³, на потреби зрошення – 1,7 млрд. м³, ставково-рибне господарство – 1,0 млрд. м³ та на сільськогосподарське водопостачання – 0,2 млрд. м³. Отже, найбільший об'єм водних ресурсів використовується для задоволення виробничих і побутово-питних потреб, а саме 54% припадає на виробничі потреби, а 18% - на побутово-питні.

Всі вищеперераховані чинники призводять до погіршення якісного складу водних ресурсів, зменшення кількості флори і фауни водних джерел та вилучення багатьох прісних водойм із загального користування через їхнє надмірне забруднення шкідливими речовинами. Тому, у сучасних умовах вирішення проблеми забруднення і нераціонального використання водних ресурсів вимагають жорсткого регулювання в галузі їх охорони.

Під охороною водних ресурсів слід розуміти комплекс заходів, спрямованих на запобігання та ліквідацію наслідків забруднення, засмічення і виснаження вод. Забезпечення охорони водних ресурсів можливо реалізувати за умов дотримання основних аспектів національної екологічної нормативно-правової бази. Ряд положень у водоохоронній сфері прописані в законах, розпорядженнях, постановках та в інших документах екологічної законодавчої бази, проте основні з них висвітлені у Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» (від 25.06.1991 № 1264-ХІІ), Законі України «Про питну воду та питне водопостачання» (від 10.01.2002 № 2918-ІІІ) та Водному кодексі України (від 06.06.1995 № 213/95-ВР). Вимоги щодо забезпечення охорони водних ресурсів відповідно до основних нормативних документів наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Законодавчі засади щодо охорони водних ресурсів

Нормативний документ	Забезпечення охорони водних ресурсів
Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»	<ul style="list-style-type: none"> - здійснення обліку кількісних, якісних та інших характеристик водних ресурсів; - встановлення лімітів забруднюючих речовин у скидах; - затвердження нормативів, правил, стандартів щодо регулювання використання водних ресурсів; - проведення моніторингу та екологічної експертизи за допомогою відбору проб і проведення інструментально-лабораторних вимірювань показників складу та властивостей вод; - застосування біологічних, хімічних та інших методів поліпшення якості водних ресурсів; - стимулювання раціонального використання шляхом надання пільг при оподаткуванні водокористувачів; - встановлення відповідальності за порушення законодавства у сфері охорони водних ресурсів та вивчення; - узагальнення і поширення міжнародного досвіду в цій галузі та ін.

<p>Водний кодекс України</p>	<ul style="list-style-type: none"> - здійснення державного обліку вод з метою систематизації даних про забір та використання вод, скидання зворотних вод та забруднювальних речовин, наявність систем оборотного водопостачання та їх потужність, а також діючих систем очищення стічних вод та їх ефективність; - встановлення наявних для використання водних ресурсів; - економічне регулювання раціонального використання і охорони вод шляхом видачі дозволів, встановлення ставок зборів за спеціальне водокористування, надання водокористувачам податкових, кредитних та інших пільг у разі впровадження ними маловідходних, безвідходних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій та відшкодування збитків за заподіяну шкоду водним об'єктам; - встановлення екологічних стандартів та нормативів для оцінки екологічного благополуччя водних об'єктів; - встановлення прав і обов'язків споживачів; - встановлення вимог до якості вод, що використовуються для задоволення питних і господарсько-побутових потреб населення, лікувальних, курортних і оздоровчих цілей тощо; - визначення умов скиду зворотних вод у водні об'єкти; - встановлення правил користування річками та комплексу заходів щодо збереження їх водності та якісного складу та визначення відповідальності за недотримання водного законодавства та ін.
<p>Закон України "Про питну воду та питне водопостачання"</p>	<ul style="list-style-type: none"> - проведення ліцензування господарської діяльності із централізованого водопостачання та водовідведення; - відшкодування збитків, завданих внаслідок порушення законодавства у сфері питної води та питного водопостачання; - встановлення стандартів, нормативів та відповідальності за порушення законодавства у сфері питної води та питного водопостачання та ін.

Встановлено, що діяльність у сфері охорони водних ресурсів на національному рівні спрямована на попередження та усунення забруднення, засмічення та виснаження вод у водних об'єктах і здійснюється завдяки правовим (дотримання положень природоохоронних законів), технологічним (зменшення обсягів стічних вод за рахунок удосконалення технологій виробництва) та організаційно-економічним (проведення екологічного контролю, обліку і аудиту у сфері водокористування) заходам.

Отже, в Україні існує гостра проблема забруднення і виснаження водних ресурсів, зумовлена зростанням обсягів стічних вод та вмісту в них забруднюючих речовин. Заходи щодо охорони водних ресурсів потребують негайного впровадження як на національному, так і міжнародному рівні. Проте, на даний час в Україні не існує належного контролю за дотриманням положень нормативно-правових документів, що висвітлюють всі аспекти забезпечення охорони водних ресурсів. Для цього необхідно зосередитись на проведенні саме екологічного контролю, обліку та аудиту, адже вони є ключовими інструментами вирішення проблем у водоохоронній сфері. Однак, поки що досягнення цієї мети неможливе через недосконале державне управління у галузі охорони і використання водних ресурсів. Для підсилення ефективності заходів щодо охорони водних ресурсів також, слід звернути увагу на положення міжнародних договорів і конвенцій. Зрештою, дотримання основних положень цих конвенцій призведе до покращення екологічної ситуації як власних водних джерел, так і глобальної водної екосистеми, оскільки, водні об'єкти нашої країни є частинкою Світового океану.